

KRZYSZTOF H. WOJCIECHOWSKI
UMCS w Lublinie

TEMATYKA PRAC DYPLOMOWYCH NA SPECJALIZACJI KSZTAŁTOWANIE I OCHRONA ŚRODOWISKA STUDIÓW GEOGRAFICZNYCH NA UMCS W LUBLINIE

Pierwsze prace dyplomowe wykonywane przez studentów formalnie zatwierdzonej specjalizacji "Kształtowanie i ochrona środowiska" na studiach geografii prowadzonych przez Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie zostały ukończone w 1977 roku. Jednakowoż tematyka geograficznych badań problemów kształtowania i ochrony środowiska uprawiana była w lubelskim ośrodku geograficznym niemalże od jego powstania, głównie dzięki inicjatywom profesora Tadeusza Wilgata, który w swych badaniach, publikacjach i działalności społeczno-organizacyjnej był od początku swych związków z geografiami lubelską bardzo aktywny w tej dziedzinie. Prace dyplomowe z hydrografii, powstające w kierowanym przez prof. Wilgata Zakładzie Hydrografii Instytutu Nauk O Ziemi (do roku 1970 Katedrze Hydrografii) niemal zawsze uwzględniały problematykę ochrony i właściwego wykorzystania zasobów wodnych. Niektóre tematy prac magisterskich ("Zmiany stosunków wodnych w obszarach miejskich", "Wpływ melioracji na obieg wody w wybranych obszarach" itp.) można bez wątpliwości zaliczyć do zagadnień ściśle związanych z dziedziną ochrony i kształtowania środowiska. Utworzenie specjalizacji "kształtowanie i ochrona środowiska" prowadzonej w Zakładzie Hydrografii przez zespół pod kierownictwem prof. Wilgata pozwoliło rozszerzyć zakres zagadnień opracowywanych w ramach prac magisterskich.

Tematy prac magisterskich z zakresu ochrony środowiska wykonywanych w Zakładzie Hydrografii I NoZ UMCS mimo dosyć szerokiego wachlarza podejmowanych zagadnień wyróżniają się cechami, które można uznać za charakterystyczne dla wszystkich przedsięwzięć badawczych tej jednostki. Z reguły prace magisterskie starano się wiązać z aktualną problematyką badawczą Zakładu. Ta problematyka, dosyć wyraźnie ograniczona regionalnie do obszarów położonych w międzyrzeczu Wisły i Bugu wiąże się zwykle tradycyjnie geograficzne podejście badawcze z zagadnieniami waloryzacji środowiska geograficznego dla określonych funkcji, problemami zmian środowiska pod wpływem różnych form antropopresji oraz rozważaniami dotyczącymi najważniejszych sposobów wykorzystania i ochrony zasobów i wartości środowiska.

W okresie od 1977 roku zakończono opracowanie około 60 prac magisterskich na specjalności "Kształtowanie i ochrona środowiska". W stadium końcowym opracowania jest dalszych 10 tematów, a studenci obecnego IV roku otrzymali jeszcze około 15 tematów. Opiekunem większości prac był prof. T. Wilgat, część prac wykonano pod kierunkiem doc.dra hab. M. Harasiemiuka, dr M. Nowackiej i dra K. Wojciechowskiego.

Uznając, że rekreacyjne wykorzystywanie środowiska musi opierać się na wszechstronnym rozpoznaniu jego walorów, ocenie dotychczasowych przekształceń pod wpływem antropopresji i winno koncentrować się w obszarach o wysokich wartościach środowiska przyrodniczego - dla opracowań magisterskich często wybierano tereny już użytkowane rekreacyjnie, bądź do takiego wykorzystania predestynowane. W ten sposób opracowaniami objęto cały obszar Roztocza, przełomowy odcinek doliny Wisły, najatrakcyjniejsze obszary Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego i największe kompleksy leśne regionu.

Najwięcej tematów prac magisterskich dotyczyło obszarów wybranych gmin makroregionu środkowo-wschodniego. Tematem tych opracowań (około 30) było kompleksowe ujęcie cech środowiska geograficznego, walorów rekreacyjnych i zagadnień ochrony środowiska dla terytorium gminy.

Oparte na wszechstronnej analizie cech środowiska oceny walorów rekreacyjnych i możliwości ich wykorzystania wykonano dla pięciu dużych kompleksów leśnych oraz czterech wybranych odcinków dolin rzecznych (Bugu, Wieprza i Sanu).

Dla obszarów szczególnie cennych przyrodniczo, wykorzystywanych rekreacyjnie, a odznaczających się wyjątkową wrażliwością na antropopresję wykonano opracowania dotyczące zmian środowiska pod wpływem ruchu turystycznego. Te tematy dotyczyły okolic wszystkich użytkowanych rekreacyjnie jezior na Pojezierzu Łęczyńsko-Włodawskim.

Odrębny charakter mają tematy dotyczące obszarów zurbanizowanych. Dla niemal wszystkich większych miast makroregionu środkowo-wschodniego wykonano opracowania zmian środowiska w zasięgu oddziaływania organizmu miejskiego. Wykonano także pionierskie prace dotyczące bonitacji środowiska miejskiego (Lublin i Zamość).

Utworzenie pierwszego w województwie lubelskim Parku Krajobrazowego wiąże się z koncentracją badań z zakresu ochrony środowiska na jego obszarze. Ukończono już szereg prac i podjęto nowe tematy, których wyniki mogą posłużyć doborowi właściwych kierunków przedsięwzięć z zakresu kształtowania i ochrony środowiska na obszarze Kazimierskiego Parku Krajobrazowego. Nowo podjęte tematy dotyczą także obszarów chronionych w województwie chełmskim i tarnobrzeskim.

Corocznie, każdemu rocznikowi studentów specjalizacji "kształtowanie i ochrona środowiska" poza tematami o tradycyjnej już problematyce i ustalonej metodologii proponowane są tematy nieszablone, wymagające większego zaangażowania i inicjatywy. Kilka opracowań tego typu można uznać za udane przedsięwzięcia np. "Zmiany i zagrożenia środowiska przez przemysł cukrowniczy w województwie zamojskim", "Zalew Zemborzycki jako obiekt rekreacyjny" i "Waloryzacja wybranych krajobrazów Kazimierskiego Parku Krajobrazowego". W ostatnich latach takich tematów podejmuje się coraz więcej.